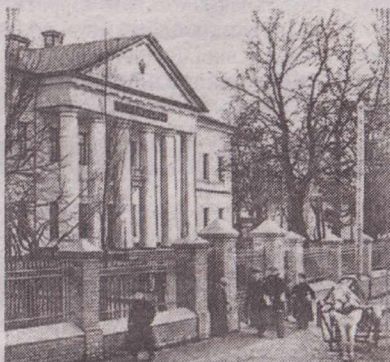

■ ІСТОРІЯ ОДНОГО ДОКУМЕНТА

Як відомі українські художники писали портрет царя для Рівного

У 1890 році, коли в будівлі, в якій нині розташований обласний краєзнавчий музей, було Рівненське реальне училище, відбулася цікава подія. Ілля Гаврилович Радкевич, на той час в.о. директора училища, вирішив встановити на стіні навчального закладу мармурову пам'ятну дошку на честь перебування в його стінах російського імператора Олександра III та його родини. Дошку було вирішено встановити в актовій залі училища, в якій тепер експонується «Волинська ікона».

Рівненське реальне училище

На офіційному бланку навчального закладу від 15 січня 1891 року, направленому до Київського навчального округу Міністерства народної освіти, в.о. директора училища велів написати: «...маю честь покірно просити дозволу на встановлення в Рівненському реальному училищі мармурової дошки...». У відповідь управляючий Київським

мистецтв, на що отримав швидку відповідь, що академія готова надати таку послугу. Виконає портрет Його Величності художник-академік Ісаак Аскназі. Строк виконання портрета становитиме два місяці, і це буде копія роботи професора Карла Келера, відомого майстра габаритних, широкоформатних художніх робіт. Ціна роботи — 400 карбованців без упакування та пересилки.

Олександр III

Досить швидко художник надіслав ескізи візерункових багетів, виконаних власноруч, та запропонував два варіанти загального їхнього вигляду. Ціна рами становила 100 карбованців, на той час суттєва сума.

Олександр Мурашко, український художник, учень Іллі Рєпіна, закінчив Петербурзьку Академію мистецтв, пізніше навчався в Парижі та Мюнхені. Отримав посаду професора в Українській Академії мистецтв, заснованій в 1917 році.

«Голгофа» зникає на очах

У заповіднику «Поле Берестецької битви» на очах зникає унікальний розпис — іконостас «Голгофа» відомого українського художника Івана Їжакевича. Цій реліквії Георгіївського храму загрожує зникнення через іржу та грибок.

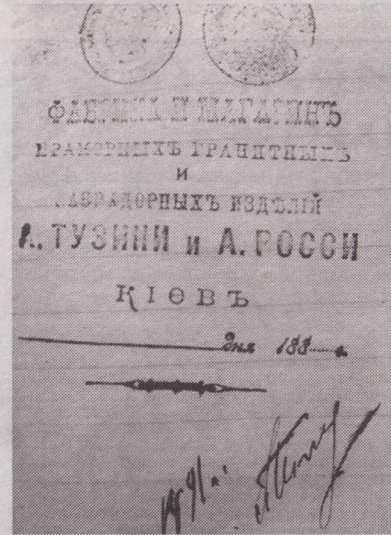

Голгофа зображена на передньому плані монастиря, збудованого сто років тому. Кажуть, що сюжет малюнка, а також саме розташування іконостасу, — неповторні. Тому до монастиря йдуть не тільки прочани, а й туристи. Але тепер відвідувачі меморіалу не тільки захоплюються баченим, а й відчувають розчарування — окремі фрагменти розпису безповоротно втрачені.

Художник Ярослав Марчук підтверджує: поверхня розпису зазнає деструктивних змін, вже 53% картини

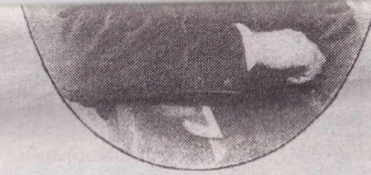
навчальним округом граф А. Мусін-Пушкін затвердив текст дошки: «Іх Імператорська Величність Государ Імператор Олександр Олександрович, Государиня Імператриця Марія Федорівна, Іх Імператорська Високість государ-наслідний Цесаревич Микола Олександрович та Велика Княжна Ксенія Олександрівна під час маневрів, що відбувалися навколо міста Рівного, зволили перебувати в Рівненському реальному училищі 27 серпня 1890 року».

Не зволікаючи, керівник училища надіслав листа до відомої Київської фабрики мармурових і гранітних виробів італійців А. Тузіні та А. Россі з проханням зробити розрахунки дошки з найкращого мармуру.

Через чотири дні отримав відповідь з такими розрахунками: «Милостивий Пан... спішимо повідомити, що мармурова дошка з білого каррарського мармуру буде коштувати 4 копійки за вершок і 15 копійок — кожна літера, виконана в золоті...».

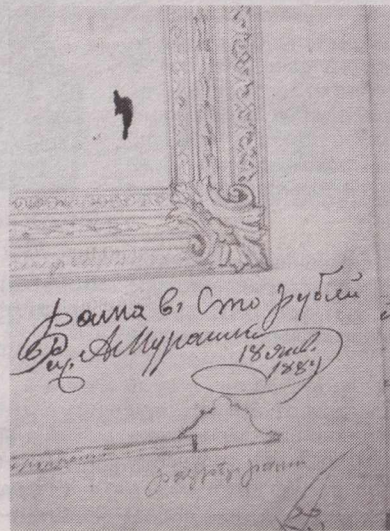
Окрім дошки, в. о. директора заходився замовляти портрет царя олійними фарбами. Написав листа до Санкт-Петербурзької Академії

Ісаак Аскназієв

З якихось причин керівник училища на цьому не зупинився. Він запропонував педагогічній раді навчального закладу замовити ще один портрет імператора звичайному рівненському вчителю малювання Навроцькому та оплатити його роботу за рахунок плати за навчання в училищі. До речі, 400 карбованців на оплату портрета руки художника Ісаака Асканазія Київський навчальний округ також дозволив виділити з плати за навчання.

До обох замовлених портретів необхідні були відповідні рами. З проханням про їхнє виготовлення керівник училища звернувся до одного з найвідоміших у той період українського художника Олександра Олександровича Мурашка. Мурашко наприкінці XIX ст. володів іконостасною майстернею з центрами у Києві та Чернігові, діяльність якої почалася в далекому 1827 році.

Неперевершений портретист та громадський діяч.

Олександр Мурашко з дружиною

Врешті 13 вересня 1891 року, канцелярія Санкт-Петербурзької Академії мистецтв повідомила Іллю Радкевича про відправку до Рівного замовленого портрета і про необхідність повідомлення про його отримання:

«Разом з тим Канцелярія Академії Мистецтв, згідно з проханням художника І. Аскназія, вважає за необхідність попередити, що даний портрет можна покрити лаком лише через 5-6 місяців після попередньої промивки холодною водою білка, яким покрите полотно...».

Трохи раніше, 29 липня 1891 року, училище отримало від італійців замовлену мармурову дошку ціною 75 карбованців.

Подальша доля описаних двох портретів та мармурової дошки невідома. Можливо, вони лежать в запасниках, у приватних колекціях або знищені під час зміни влад. Зрештою, мова йде про те, що стіни наших історичних будівель прикрашали роботи знаних на увесь світ українських художників.

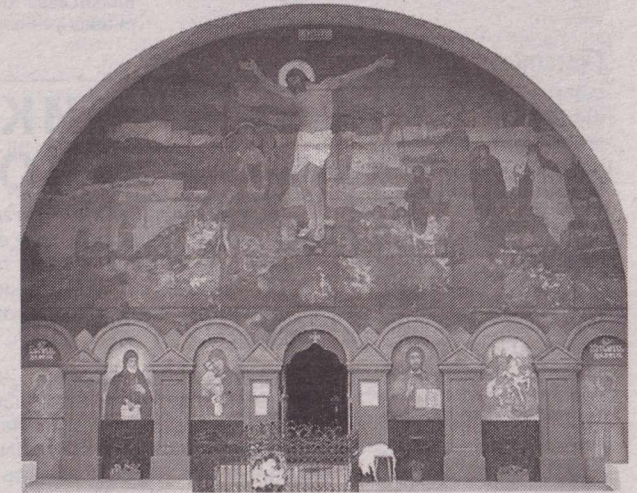
Олена ГУМІНСЬКА,
старший науковий співробітник
Державного архіву Рівненської області.

повністю втрачено, а це близько 30 кв. м. Тому питання реставрації є невідкладним, адже можна втратити картину.

Як рятувати столітній витвір мистецтва — нещодавно радилися музейники, архітектори та художники.

Чи не єдиний вихід на сьогодні — забрати розпис з фасаду церкви та частинами перенести у закриті приміщення. Тимчасово розмістити картину у бальній залі Дубенського замку та реставрувати там — проєкт реставрації вже є, але його слід поновити. Таку думку висловила й заступниця голови ОДА Світлана Богатирчук-Кривко.

Подібні думки висловлювали ще у 2010 році — тоді навіть презентували проєкт будівництва музею, в який можна було б перенести оригінал «Голгофи», що складається з кільканадцяти оцинкованих пластин. А на її місці на стіні монастиря, радили митці, викласти мозаїкою копію.

На нараді вирішили, що створення копії розпису — актуальне, але це наступне завдання. А поки працюватимуть над організацією реставраційних робіт, до яких хочуть залучити львівських фахівців. На ремонтно-реставраційні роботи картини Івана Іжакевича з державного бюджету цьогогоріч має надійти 6 мільйонів гривень.

В ОДА планують також втілити в життя проєкт створення на території заповідника нового корпусу музею, який розміщуватиметься поблизу пам'ятника полеглим козакам. Його розробили ще у 2009 році, проте у зв'язку з відсутністю фінансування не реалізували. Картину «Голгофа» можна буде розмістити в новому музеї, де будуть створені належні умови зберігання.